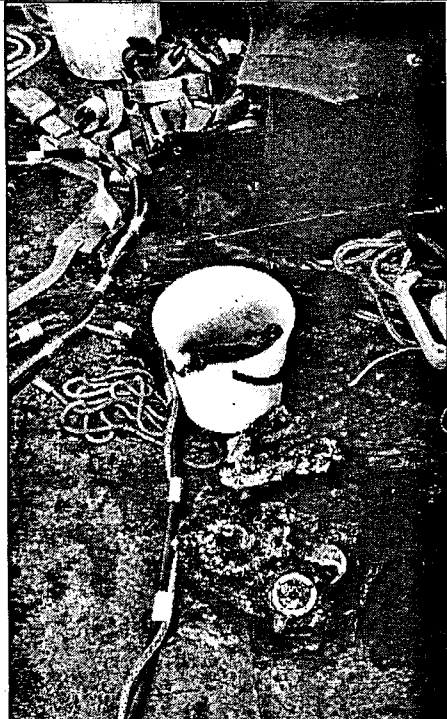

Lotkulla sukeltajan turvaköysi on yhdistetty ilmaletkuun. Köyden sisällä kulkee puhonimen kaapeli ja sukeltajan puha kuuluu kannella olevasta kaluttimesta.

Vaikka koneen hylkyä ei ole tarkoitus nostaa, sukeltajat ovat tuoneet hyllystä pinnalle esineitä, jotka tuntuvat heidän mielestään kiinnostavilta.

Täktomissa mereen pudonneen koneen salaisuus selvitetään

Saksalais kone alas heinäkuussa 1941

■ - Se voi olla yksi kolmesta saksalaisesta koneesta, jotka kävivät pommittamassa Hankoa 3. heinäkuuta 1941, arvelee Heikki Moisio meripohjassa Täktomissa sijaitsevasta lentokoneesta.

Sukellusryhmä on ottamassa selvää, mistä koneesta on kysymys.

Neuvostoliittolaisilla oli useita tarkkailuasemia alueella ja he merkitsivät kaiken muistiin. Siltä päivältä on merkintä, että yksi

koneista ammuttiin alas noin 400 metrin päässä rannasta.

-Se kylä täsmäisi siihen paikkaan, kertoi Heikki Moisio, joka on vuosikymmeniä harrastanut sekä sukellusta että penkonut arkistoja tietoja löytääkseen.

Nyt hän on viikon lomalla ja jatkaa harrastusta, vaikkei enää itse aktiivisesti sukellakaan.

- Mutta se pyritään juuri nyt varmistamaan löytämäl-

lä koneen numero. Voihan se olla joku muukin. Täällä on paljon kaikenlaista meren pohjassa sodan ajalta ja muutenkin.

Koneesta tai sen näkyvästä osasta tehtiin piirustus jonkin aikaa sitten. Piirustuksen mukaan näyttää siltä, että koneen runko on haljennut ja osia siitä on levinnyt laajalle alueelle, muun muassa siiven osa on 25 metrin päässä.

- Lentokone oli varmaan

saanut jo osuman ennen veteen syöksymistään ja sen lisäksi vesi on hyvin kova materiaali, sanoo Sotamuseon johtaja **Markku Melkko**.

- Se saattaa myös olla yösalaisin. Mutta sen saamme selville, kun sukeltaja kaivaa pumpulla käytävän koneen alle.

Lentokonetta on myös kuvattu ja videoitu.

SIVULLE 11

Väinö Nurmil tutkii sukeltajien pohjasta tuomaa vetelepumpun laitekilpeä. Vasemmalla on ilmailumuseon Yrjö Tolvonen ja sein edessä sotamuseon Markku Melkko.

Koneen tunnusnumeroa etsitään

■ Täktomilaiset ovat jo pitkiä aikoja tienneet, että heidän hiekkarantansa ulkopuolella on pohjassa lentokoneen hylky. Se on syöksynyt veteen sodan aikana ja on saanut näihin aikoihin asti olla melko rauhassa. Nyt sen rauha on päätynyt.

Sotamuseo, ilmailumuseo sekä Teredo Navaliksen sukeltajat aikovat ottaa selville, mikä nimenomainen kone kysymyksessä on sekä olosuhteet, joissa se syöksyi mereen.

Hiekkarannan ulkopuolella olevan luodon kupeessa on sukeltajien tukialus. Sen nimi, Teredo Navalis, merkitsee laivamatoa, eläintä, joka lämpimissä vesissä tekee käytävään puisiin aluksiin ja hävittää puiset hylt. Aluksen omistavalla seuralla on sama nimi.

Tukialuksen kansi on täynnä sukeltajia ja heidän varusteitaan. Kannella kiertäviä ilmaletkuja, ilmapulloja on kasattu pinnoon, samoin lyijypainoja. Yhden partaan äärellä on kompressorin valmiina täydentämään ilmavarastoa.

Katselijoina tilannetta ja toimintaa seuraavat muun muassa ilmailumuseon johtaja Yrjö Toivonen, sotamuseon johtaja Markku Melkko, meriarkeologi Tapio Suhonen ja jonkin aikaa myös HL-toimittaja Heikki Moisio, entinen aktiivisukeltaja, koordinoi sukeltajaryhmän toimintaa ja aluksen päällikkönä on "Rape" Koivusaari, joka on lisäksi myös ammattisukeltaja. Jotkut katselijoista ovat huomattavasti määrempiä kuin sukeltajat, jotka pysyvät kuivina puvissaan. Katselijat sen sijaan kastuvat jo tullaansa pienellä kumiveneellä vasta-aallokoon maista tukialukselle.

Konetta ei nosteta

Aikaa tutkimuksiin ei ole paljon. Tukialus lähtee viikonlopuksi muihin tehtä-

viin ja viime aikojen voimakas tuuli on hidastanut työn edistymistä. Niinpä pinnan alla on koko ajan ainakin yksi sukeltaja, mutta useimmiten parikin.

- Meillä ei ole tarkoitusta nostaa hylkyä. Yritämme vain löytää sen rungosta numeron, joka ilmoittaa, mikä nimenomainen lentokone se on, kertoo sotamuseon Markku Melkko.

Kone on ollut siellä jo niin kauan, yli 50 vuotta, että se on muuttunut siivälämäiseksi.

Sa. - Se voi olla yksi kolmesta saksalaisesta koneesta, jotka kävivät pommittamassa Hankoa 3. heinäkuuta 1941. Neuvostoliittolaisilla oli useita tarkkailuasemia alueella ja merkitsivät kaiken muistuin.

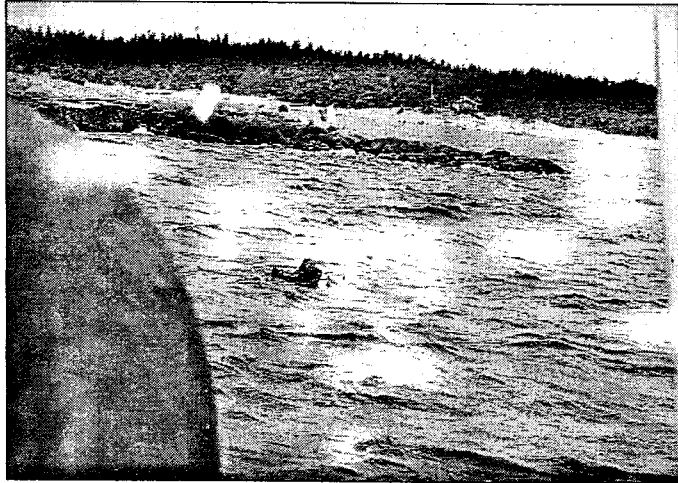
- Siltä päivältä on merkintä, että yksi koneista ammuttiin alas noin 400 metrin päässä rannasta. Se kyllä täsmäsi siihen paikkaan, kertoi Heikki Moisio, joka on vuosikymmeniä harras-

levinnyt laajalle alueelle, muun muassa siiven osa on 25 metrin päässä.

- Lentokone oli varmaan saanut jo osuman ennen veteen syöksymistään ja sen lisäksi vesi on hyvin kova materiaali, sanoo Markku Melkko.

- Se saattaa myös olla ylösalaisin. Mutta sen saamme selville, kun sukeltaja kaivaa pumppula käytävän koneen alle.

Lentokonetta on myös kuvattu ja videoitu.

Hylyn sijainti on sikäläi hyvä, ettei sen syvyys rajoita sukellusaikaa.

si ja sen lisäksi jäävät virtaukset ovat kasanneet sen täyteen hiekkaa. Kun se löydettiin, siitä oli näkyvissä vain parinkymmenen sentin korkuinen runkopellin osa, mutta nyt siitä on poistettu hiekkaa pumppuilla ja saatu huomattavasti enemmän siitä näkyviin.

Saksalainen Junkers

Se tiedetään, että kone on saksalainen Junkers Ju 88 ja myös arvio siitä, milloin se syöksyi veteen, on olemas-

sanut sekä sukellusta että penkonut arkistoa tietoja löytääkseen. Nyt hän on viikon lomalla ja jatkaa harrastusta, vaikei enää itse aktiivisesti sukellakaan.

- Mutta se pyritään juuri nyt varmistamaan löytämällä koneen numero. Voihan se olla joku muukin. Tällä on paljon kaikenlaista meren pohjassa sodan ajalta ja muutenkin.

Koneesta tai sen näkyvästä osasta tehtiin piirustus jonkin aikaa sitten. Piirustuksen mukaan näyttää siltä, että koneen runko on haljennut ja osia siitä on

Huipputehokkaita varusteita

Vaikka Teredo Navalis omistaa aluksen, se on tällä hetkellä pienemmän yksikön, Baltic Eye -nimisen neljän osakkaan yhtiön käytössä. Yhtiön osakkaat kuuluvat kaikki seuraan ja yhtiö maksaa seuralle aluksen käytöstä. Yksi osakkaista on aluksen päällikkö, Rape Koivusaari.

- Tämä on mainio alus, juuri sopiva sukeltajien tukialukseksi. Tämä on 16 metrin pituinen, kuu-

Sukeltuspuvun pukeminen on tarkkaa puuhaa. Rape Koivusaari arvioi näkyvyyttä naamarin lasin takaa.

den metrin levyinen ja varustettu kahdella 150 hevosvoiman Valmetin meridieselillä.

- Alus on melko vakaa runkonsa muodon ja kölinä ansiosta ja se tarvitsee kaksi metriä vettä alleen. Sen potkurit ovat hyvällä suojassa tunneleissaan.

- Tällä on majoitustilat 16 henkilölle, hyvä keittiö ja tilaa varusteille, hän kehuu alusta.

Sen lisäksi Rape Koivusaari on ylpeä Baltic Eye'n varusteista. Heillä on muun muassa viistokaikuluotain, jollaisia ei koko Euroopassa ole kuin kolme.

- Se on amerikkalaista sotilastekniikkaa, joka on juuri vapautettu siviilikäyttöön. Se on uskomattoman tarkka, sillä pystyy löytämään merenpohjasta polkupyörät, autonrenkaat, hylt, ruumit, mitä vain.

- Pystymme haravoimaan merenpohjan 150 metrin levyisinä kaistoina ja löydetyämme jotakin, voimme ottaa siitä printin ja paikallistaa sen metrin tarkkuudella ennenkuin ensimmäisenkään sukeltajaa on käynyt pohjassa.

Rape Koivusaari kertoo esimerkinä, miten heidän kerran piti etsiä ison laivan iso ankkuri, joka ankkuriketinkin oli katkennut laivan odotellessa redillä huonossa ilmassa.

Poiju mereen ja ankkuri ylös

- Ajoimme paikalle ja löysimme useita ankkureita. Pystyimme saamaan niistä tarkemman kuvan ja mittamaan ankkuriketintä renkaan ja ankkurin. Kun löysimme kettingin, jonka renkaat olivat juuri määrätyn kokoisia samoin kuin ankkuri, tiesimme, että siinä se oli. Eikä sitten muuta kuin poiju mereen ja ankkuri ylös.

- Laite on näppärä ja jokainen joka merenpohjasta etsii jotakin, haluaisi varmaan sellaisen omakseen. Siinä on vain se pieni

ongelma, että laitteen hinta ei ole halpa.

- Siihen menee meidän kaikkien viikkorahat vielä monta vuotta, sanoo Rape Koivusaari.

Viistokaikuluotain ei siis ole Teredo Navaliksen valtuista kalustoa.

- Mutta sen kiintäminen paikalleen kestää noin 15 minuuttia.

Numerolla tiedot Saksan arkistoista

Kun lentokoneen numero löydetään, siitä löytyvät arkistotiedot.

Silloin saadaan selville, onko se tämä kone, joksi epäilemme sitä vai joku muu. Saamme tietää, mistä se on lähtenyt ja mikä sen tehtävä on ollut, sanoo Heikki Moisio.

Ja silloin myös koneen miehistön mahdolliset omaiset saavat lopullisen tiedon miehistön kohtalosta.

Markku Melkko kertoo, että Junkers Ju 88 - kone voi konekivääriensä lisäksi kuljettaa jopa yli kaksi tonnia pommeja lyhyellä matkalla.

- Jos oletetaan, että se tuli Iit-Preussista, niin sillä on voinut olla noin 1500 kiloa pommeja mukanaan.

Jos kone oli palamassa pommituslennotta, siinä ei luultavasti ole enää pommeja. Ja vaikka se olisi joutunut kääntymään ennen koko pommitustien purkua, Markku Melkko pitää todennäköisenä, että jäiden aiheuttama paine olisi jo pitkän aikaa sitten laukaissut pommit.

- Vaikka eihän sitä koskaan voi olla varma.

- Hylky on joka tapauksessa siviileille kiellettyä aluetta. Sinne saa sukelttaa vain puolustusvoimien henkilökohtaisella luvalla, muistuttaa Heikki Moisio.

KIRSTI NYKÄNEN